

Houtwal prikkelt boeren Zuidoost-Friesland

► Vervolg voorpagina

TIENKE WOUDA

ZUIDOOST-FRIESLAND - 'Kijk, deze kerkuil zat net heel rustig in een berk. Ik zie ze 's nachts weleens vliegen in de koplampen van mijn auto, maar je moet echt mazzel hebben.'

ACHTERGROND

Het is vijf uur 's ochtends, de zon komt op boven de houtwallen rond De Hoeve bij Wolvega. Een haas schiet voorbij. Een jagende mannetjessperwer laat van zich horen.

Gerrit Tuinstra van Landschapsbeheer Friesland - laarzen aan, verrekijker en tablet in de hand - luistert vanaf een uur voor zonsopgang tot 11 uur naar de geluiden van vogels. Vijf keer inspecteert hij voor gebiedscollectief Elan van april tot juli zeventig houtwallen en hun omgeving. Met name het aantal broedvogels brengt hij in kaart. Het is dit jaar voor het eerst dat dat gebeurt. Hiermee moeten de collectieven kunnen aantonen in hoeverre het onderhoud effect heeft op de ontwikkeling van broedvogels.

Dat onderhoud bestaat uit een jaarlijks onderhoud, door het maaien van bijvoorbeeld braamstruiken of het weghalen van overhangende takken, een tussenkap die bestaat uit een snoeibeurt.

Bovendien moeten de houtsingels een keer in de 25 jaar een eindkap krijgen. Alleen de mooie bomen blijven dan staan. Dat lijkt een rigoureuze kap, stelt Tuinstra, maar is noodzakelijk voor het voortbestaan van de houtwallen. 'De stobben kunnen dan weer uitgroeien.'

HOUTVOORZIENING

De houtwallen hadden in het gebied ooit de functie van perceelsafschieding en houtvoorziening. Na de ruilverkaveling in de jaren zestig van de vorige eeuw verminderde het aantal houtwallen drastisch.

Nu telt Zuidoost-Friesland nog zo'n 1.220 houtwallen onder beheer, in totaal gaat het om 79 hectare. De meeste houtwallen staan er goed voor, een deel is in slechtere staat

Gerrit Tuinstra van Landschapsbeheer Friesland monitort dit jaar voor het eerst de houtwallen in Zuidoost-Friesland.

Foto: Tienke Wouda

met minder vitale bomen en minder ondergroei.

Om boeren te prikkelen de houtwallen goed te onderhouden, startte collectief Elan in 2016 met het leefgebied droge dooradering. Hieronder valt onder andere het onderhoud van poelen, elzensingels en houtwallen. Dat liep eerst nog geen storm. Boeren keken de kat uit de boom, verklaart Tuinstra.

'Als de buurman het niet doet, staan zij ook niet te springen om het doen. Daarbij komt dat als ze aan onderhoud doen, burgers vaak over hun schouder mee kijken. Maar het collectief geeft het door wanneer onderhoud wordt gepleegd. En de Boswet staat het toe.'

De knop gaat nu om, merkt hij. 'Men ziet de waarde er meer van in en krijgt er geld voor. Zoveel dat ze het veelal door particulieren uit het dorp laten onderhouden of door een aannemer. Deze mensen gebruiken

het hout voor hun kachel.'

'Het onderhoud kan echter nog beter. Er is nog te weinig kennis.' Dat erkent Sander Zonderland van het gebiedscollectief Elan. 'Er is verbetering mogelijk. Soms zijn de draden voor het vee aan een boom gespijkerd. Dat mag niet, de afrastering moet verder van de bomen afstaan. Binnenkort houden we bijeenkomsten om boeren hierop te attenderen.'

Melkveehouder Jaap van der Bijl

uit Oldeberkoop is een van de boeren die sinds 2016 een vergoeding krijgt voor het beheer van houtwallen. Hoewel hij er ook weleens hinder van ondervindt, doordat de takken voor de spiegel komen en er soms wat schaduw is op de percelen, horen houtwallen bij het landschap, stelt hij. 'Het onderhoud is vrij arbeidsintensief. Maar ik vind houtwallen wel heel mooi. Er komen vogels op af, dat geeft variëteit in het landschap.'

Zeven doelsoorten in houtwallen

Rond de houtwallen in Zuidoost-Friesland zijn zeven doelsoorten voor het leefgebied droge dooradering geteld, als gekraagde roodstaart, braamsluiper en spotvogel. Alleen de zomertortel is nog niet waargenomen. Dat is ook niet vreemd, stelt Landschapsbeheer Friesland. Deze soort wordt nog sporadisch waargenomen. Opvallend is volgens Landschapsbeheer

Friesland het aantal broedparen geelgoren. Ook trof Gerrit Tuinstra een paartje goudvink in een houtwal aan. 'Een bijzondere soort.'

In een aantal houtwallen kwam de medewerker van Landschapsbeheer Friesland uit op 23-24 waarnemingen per stuk. 'Een waarneming kan een individu, maar ook een paar of een paar met jongen zijn.'

Daar waar het onderhoud in Zuidoost-Friesland nog in de kinderschoenen staat, beheren boeren sinds de jaren tachtig in de Noordelijke Fryske Wâlden zo'n 2.300 kilometer elzensingels en houtwallen. Het kleinschalige landschap kost hen zo'n 2 tot 4 cent per liter melk, stelt Ernst Oosterveld van ecologisch onderzoeksbureau Altenburg & Wymenga.

'Bij NFW-boeren zit het onderhoud in de genen. Dat komt door hun eigenzinnigheid. Ondanks de druk van schaalvergroting is een groot deel van de landschapselementen in stand gehouden.'

De boer kan er volgens Oosterveld nog wel meer inkomen uithalen. 'Consumenten zijn erg gevoelig voor streekproducten. Net als weidevogelzuivel kunnen boeren zuivel uit het coulisselandschap verzilveren op de markt met een goed verhaal. Dat doen ze nog te weinig.'

Ozb-compensatie voor boer

LEEWARDEN - Een meerderheid van de gemeenteraad in Leeuwarden is voor een ozb-compensatie van drie jaar voor boeren. Dat bleek maandagavond tijdens een bijeenkomst van de raad. In het najaar neemt de raad een besluit hierover.

LTO Noord maakte zich hier hard voor. Per 2018 behoren gedeelten van de gemeenten Littenseradiel en Leeuwarderadeel bij Leeuwarden.

Voor vijftig boeren in Littenseradiel stijgt het tarief van de ozb door de herindeling met 160 procent. Voor dertig agrarische ondernemers in Leeuwarderadeel gaat het tarief met 80 procent omhoog.

'De verhogingen zijn gigantisch. Daarom hebben wij gepleit voor een geleidelijke overgang', stelt LTO-

voorzitter van Littenseradiel Gabe van der Schaaf. Voor zijn eigen schapenbedrijf moet hij jaarlijks 1.800 euro meer aan ozb betalen. 'Maar een melkbedrijf met een nieuwe stal voor honderd koeien betaalt al gauw een kleine 4.000 euro meer.'

Volgens Van der Schaaf hebben de politieke partijen nooit in de gaten gehad dat de verhouding tussen het ozb-tarief van niet-woningen en woningen zo 'extreem' is.

'10 procent van de WOZ-objecten levert meer dan de helft van de gemeentelijke ozb-bijdrage op. Dat is compleet uit verhouding. Leeuwarden is hiermee het meest extreem in Friesland. Ze moet zich realiseren dat ze na de herindeling meer een plattelandsgemeente wordt.'

TIENKE WOUDA

ZUIDHORN - Boeren in Zuidhorn mogen twee kleine windmolens van maximaal 15 meter plaatsen op hun erf. De gemeenteraad van Zuidhorn ging hier maandagavond unaniem mee akkoord na een lange discussie.

Lange tijd was er verzet in de gemeenteraad tegen de windmolens, terwijl ze in het naburige De Marne wel zijn toegestaan. Partijen vreesden vooral voor landschapsvervuiling in het nationaal landschap Middag-Humsterland.

Afstel van het debat over windmolens lag op de loer, bleek tijdens de raadsvergadering van januari. Op advies van de VVD besloot de raad begin dit jaar welstandsorgani-

satie Libau onderzoek te laten doen naar de effecten van de windmolens op het landschap.

3D-ANIMATIE

De 3D-animatiefilms ontwikkeld door de Rijksuniversiteit Groningen en welstandsorganisatie Libau gaven tegenstanders 'een goed beeld' hoe windmolens in het landschap passen, volgens LTO Noord-afdelingsvoorzitter Richard Oudshoorn.

'Een windmolen klinkt heel negatief. Maar deze kleine windmolens hebben een heel ander effect op het landschap dan de grotere windturbines. Dat zag Dorpsbelangen ook in, evenals de politieke partijen.'

Oudshoorn is 'niet ontevreden'

over de uitkomst van de raadsvergadering. 'Wel is het jammer dat er nu een limiet zit aan het aantal te plaatsen windmolens. We hebben een vrij grote energieopgave. En als inwoners in het dorp willen participeren naast de eigen energievoorziening voor het agrarisch bedrijf, kan dat een struikelblok vormen.'

Ook zonneweides bij agrarische bedrijven heeft Zuidhorn beperkt, de gemeente verkleinde het van 1 hectare naar 0,5 hectare.

Volgens Oudshoorn hebben inmiddels drie boeren een aanvraag ingediend voor een kleine windmolen. 'De tegenstand was groot, omdat de gemeente over één nacht ijs wilde gaan. Aan de andere kant is de discussie op een goede manier verlopen.'

Boer Zuidhorn mag windmolen plaatsen